

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

42.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 27-го Мая — 1838 — Wilno. Piątek. 27-go Maja.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 21-го Мая.

Высочайшій Рескриптъ.

Попечительному Совѣту заведеній Общественнаго Прізрѣнія.

Разсмотрѣвъ съ удовольствіемъ поднесенный Мнѣ Попечительнымъ Совѣтомъ Отчетъ за 1837 годъ, свидѣтельствующій о благосостояніи подвѣдомственныхъ ему заведеній и о ревностномъ попеченіи управляющихъ оными, лично Мною дознанномъ, Я вмѣняю Ся въ пріятную обязанность изъявить Попечительному Совѣту вообще и попечителямъ въ особенности, совершенную Мою признательность.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано:

С. Петербургъ.

16-го Апрѣля, 1838 года.

НИКОЛАИ.

— Высочайшею Граматою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣе пожалованъ Кавалеромъ Ордена *Св. Владимира 2-й степени*, Дѣйствительный Статскій Советникъ *Обресковъ*.

— Высочайшими Граматами, 21-го и 29-го Апрѣля, Всемилостивѣе пожалованы Кавалерами: Ордена *Св. Станислава 1-й степени*, Непременный Презусъ Коммиссіи Военнаго Суда, при Санктпетербургскомъ Ордонансъ-Гаузѣ учрежденной, состоящій по Арміи Генераль-Майоръ *Зайцовъ*, и того же ордена 2-й степени, состоящій при Инженерномъ Корпусѣ, Дѣйствительный Статскій Советникъ *Мейеръ*.

— На время отсутствія Вице-Канцлера Графа *Нессельрода*, Всемилостивѣе повелѣно Члену Государственнаго Совѣта, Сенатору *Родофинкину*, управлять Министерствомъ Иностранныхъ Дѣлъ.

— Его Императорское Величество Высочайше повелѣть соизволилъ, Сенатору Генераль-Лейтенанту *Стаалу* присутствовать въ Общемъ Собраніи Московскихъ Департаментовъ Правительствующаго Сената.

— Отставному Поручику Князю *Волконскому* выдана изъ Министерства Финансовъ 10-ти лѣтняя привилегія, на изобрѣтенный имъ способъ приготовленія искусственной каменди изъ картофельной муки. (С.П.)

— На сихъ дняхъ обнародовано Правительствующимъ Сенатомъ новое Положеніе о С. Петербургской городской Полиціи, Высочайше утвержденное 1-го Апрѣля. Составъ сей Полиціи въ разныхъ частяхъ ея увеличенъ, какъ того требовали нынѣшнее пространство С. Петербурга, большее, со дня на день умножающееся населеніе его, и обширность полицейскихъ въ немъ дѣлъ. Общее управленіе ея, Оберъ-Полиціймейстеръ и Управа Благочинія, возведено на степень, соответствующую важности обязанностей его, а именно: Оберъ-Полиціймейстеръ поставленъ на степень Гражданскихъ Губернаторовъ, а Управа на степень Губернскихъ Правленій. Премай, чрезвычайно сложный порядокъ производства дѣлъ общаго управленія замѣненъ новымъ кратчайшимъ и удобнѣйшимъ; взысканію по договорамъ и по всѣмъ обязательствамъ письменнымъ, между частными лицами заключаемымъ, — тамъ, гдѣ оно возлагается на

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Санкт-Петербург, 21-го Мaja.

НАЙВЫՏШЫ РЕСКРЫПТ.

до Рады Опіекунічей закладовъ Пowszechnego Оpatрzenia.

Розпатрившы з задолволеніемъ зложено Мнѣ przez Radę Opіekunіczą sprawozdanie за rok 1837, przekonywające o pomyslnym stanie zakładovъ, pod jej wiedzą zostających i o gorliwej pieczołowitości niemi zarządzających, osobiście przezemnie dostrzeżonej, poczytuję Sobie за przyjemny obowіazek oświadczyć Radzie Opіekunіczej w ogólności i Opіekunom w szczególności, zupełne Moje przyznanie.

Na autentyku Własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

НИКОЛАИ.

St. Petersburg.

16-go Kwіetnia 1838 roku.

— Przez Najwyższy Dyplomata, 21-go Kwіetnia, Najłaskawiej mianowany Kawalerem Orderu *Sw. Włodzimierza 2-go stopnia*, Rzeczywisty Radzca Stanu *Obreskow*.

— Przez Najwyższe Dyplomata, 21-go i 29-go Kwіetnia, Najłaskawiej mianowani Kawalerami: Orderu *Sw. Stanisława 1-go stopnia*, Dożywotni Prezes Kommissyi Sądu Wojennego, przy S. Petersburgskim Ordynans-Hauzie ustanowionej, liczący się w Armii Jenerał-Major *Zajcow*, i tegoż Orderu 2-go stopnia, zostający przy korpusie Inżynierów, Rzeczywisty Radzca Stanu *Mayer*.

— Na czas nieobecności Vice-Kanclerza Hrabiego *Nesselrode*, Najłaskawiej rozkazano Członkowi Rady Państwa, Senatorowi *Rodofinikinowi*, zarządzać Ministerjum Spraw Zewnętrnych.

— JEGO CESARSKA MOŚC Najwyżej rozkazać raczył, Senatorowi, Jenerał-Porucznikowi *Staalowi* zasiadać w Ogólném Zebraniu Moskiewskich Departamentów Rządzącego Senatu.

— Odstawnemu Porucznikowi Xięciu *Wołkońskiemu* wydano z Ministerjum Skarbu 10-cio letni przywilej, na wynaleziony przezeń sposób robienia gumy sztucznej z mąki kartoflowej.

— W tych dniach Rządzący Senat opublikował nową Ustawę o S. Petersburgskiej Policji Mieskiej, Najwyżej utwierdzoną 1-go Kwіetnia. Skład tej policji w różnych jej częściach został powiększony, jak tego potrzebowała terazniejsza przestrzeń S. Petersburga, wielka, codziennie wzrastająca jego ludność, i obszerność policyjnych w nim obowіazków. Ogólny jej zarząd, Ober-Policmejster i Urząd Policji wyniesiono na stopień, odpowiadający ważności jego obowіazków, a mianowicie Ober-Policmejster postawiony na stopniu Rządowych Gubernialnych, a urząd Policji na stopniu Rządów Gubernialnych. Dotychczasowy nader wieloskładny porządek odbywania spraw ogólnego zarządu zamieniony został nowym krótszym i dogodniejszym; uzyskaniom na mocy umów i wszystkich zobowіazań na piśmie wydanych, między prywatnemi osobami, — tam, gdzie się to wkłada na Policję, — nadano ścisłość i szybkość, dawno pożądane. W powszechności przedmioty zawia-

Полицію, — даны строгость и быстрота. давно желаемыя. Вообще предметы вѣдомства, образъ дѣйствія, степень и предѣлы власти, подчиненіе и отвѣтственность каждаго Полицейскаго Чиновника и служителя, опредѣлены съ точностію; для свѣдѣнія и руководства самыхъ владѣльцовъ домовъ и прочихъ недвижимыхъ имѣній, въ столицѣ находящихся, изда ны въ томъ же Положеніи статьи о ихъ обязанностяхъ полицейскихъ. Надзоръ за всеми дѣйствіями Полиціи усиленъ посредствомъ опредѣленія къ тому особенныхъ Чиновниковъ подъ именемъ Товарища Губернскаго Прокурора и троихъ Стряпчихъ Полицейскихъ дѣл. Оклады жалованья для служащихъ въ Полиціи соразмѣрены съ улучшеніями, въ послѣднее время по губернскому управленію сдѣланными; разряды ихъ должностей и пенсій возвышены. (Снб. В.)

— Государственный Совѣтъ въ Департаментѣ Законовъ и въ Общемъ Собраніи, рассмотрѣвъ представленіе Министра Внутреннихъ Дѣлъ объ измѣненіи 5 пункта 770 статьи III тома Свода Законовъ, относительно избранія нечиновныхъ дворянъ въ должности, отъ выборовъ зависящихъ, и соглашаясь съ мнѣніемъ его, Министра, *положилъ*: 770 ст. тома III Св. Законовъ измѣнить въ 3 пунктѣ слѣдующимъ образомъ: Въ должности по выбору Дворянства могутъ быть избираемы: 3, Потомственные Дворяне, кои нигдѣ еще не служили и слѣдовательно, какъ неизмѣнующіе класснаго чина, не участвуютъ въ дѣлахъ Собранія, но сіи Дворяне могутъ быть избираемы въ одну только должность Попечителей хлѣбныхъ запасныхъ магазиновъ. (Оп. Прав. Сен. 27 Апрѣля 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали представленіе Г. Министра Финансовъ, въ которомъ извѣщаетъ, что по неопредѣленію въ примѣчаніи къ ст. 292-й продолж. 15 Тома Свода Законовъ Уголовныхъ: куда должны быть обращаемы двойные проценты, взыскиваемые за передержаніе ввѣренныхъ кому либо по службѣ денегъ, или вещей, и въ слѣдствіе поступившихъ въ Министерство Финансовъ отъ некоторыхъ Казенныхъ Палатъ по сему предмету вопросовъ, оны Г. Министръ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, полагая въ дополненіе къ приведенной статьѣ постановить, чтобы двойные казенные проценты за умедленіе записки въ приходъ и отсылки казенныхъ денегъ и вещей, отсылаемы были въ Приказы Общественнаго Призрвнія, въ подкрѣпленіе ихъ способствую; что же касается до таковыхъ же процентовъ, слѣдующихъ на томъ же основаніи и согласно съ примѣчаніемъ къ ст. 290 того же тома за передержаніе денегъ и вещей, разнымъ мѣстамъ и лицамъ принадлежащихъ, то чтобы половина ихъ предоставлена была въ пользу того мѣста, или лица, кому принадлежитъ имущество, а другая отсылалась равнымъ образомъ въ Приказы Общественнаго Призрвнія. Нынѣ выпискою изъ журнала Комитета Гг. Министровъ дано ему Г. Министру знать, что представленіе это утверждено Комитетомъ 15 минувшаго Марта и что на оный послѣдовало Высочайшее соизволеніе. (Оп. Прав. Сен. 3 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Государственныхъ Имуществъ, что оны, принимая во уваженіе, что натуральныя аренды и денежныя, вмѣсто оныхъ, выдачи въ равной степени составляютъ Всемилостивѣйшую награду, и что при существующемъ дозволеніи передавать первыя на основаніи Св. Зак. т. 8 Устав. объ аренд. и старост. имѣніяхъ ст. 51, не удобно воспретить сіе относительно послѣднихъ, входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ. По положенію Комитета Государь Императоръ въ 15 день Марта 1838 года Высочайше повелѣть соизволил: всемъ лицамъ, получающимъ по Высочайшимъ указамъ денежное вмѣсто арендъ производство, предоставить на будущее время свободу уступать вовсе права свои на арендныя выдачи постороннимъ лицамъ, не иначе, какъ съ утвержденія таковой переуступки Министерствомъ Государственныхъ Имуществъ, какъ сіе установлено 54 ст. Св. Зак. том. 8 Уст. объ аренд. и старост. имѣніяхъ, для передачи арендъ въ натурѣ. (Оп. Пр. Сен. 4 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что по отношенію С. Петербургскаго Военнаго Генералъ-Губернатора, о дозволеніи малолѣтнимъ дѣтямъ (дочери 11 и сыну 10 лѣтъ) находящагося на службѣ во 2-мъ рабочемъ экипажѣ Еврея Маркуса оставаться съ матерью при немъ въ С. Петербургѣ, оны Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, который согласно съ заключеніемъ его, полагалъ: дозволить дочери Маркуса Ривкѣ и сыну Иоселю оставаться въ С. Петербургѣ, вмѣстѣ съ матерью при отцѣ ихъ, малярномъ мастерѣ 2 рабочаго экипажа, не далѣе однакожъ какъ до со-

дowmenta, kształt działania, stopień i granice władzy, podległość i odpowiedzialność kaźdego Policyjnego Urzędnika i słuźącego, oznaczone są z dokładnością; dla wiadomości i przewodnictwa samych właścicieli domów i innych majątków nieruchomych, w stolicy znajdujących się, opisane są w tejże Ustawie artykuły o ich obowiązkach Policyjnych. Nadzor około wszystkich działań Policyi został podwojony przez naznaczenie do tego osobnych Urzędników pod imieniem Towarzysza Gubernialnego Prokurora i trzech Strapczych Spraw Policyjnych. Wyznaczenia płacy dla słuźących w Policyi odpowiednio są ulepszeniom, w ostatnim czasie w Gubernialnym Zarządzie uczynionym; rzędy ich obowiązków i pensyi zostały podwyższone. (G.S.P.)

— Rada Państwa na Departamencie Praw i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie Ministra Spraw Wewnętrznych o odmianie 3-go punktu 770 artykułu III-go Tomu Połączenia Praw, względnie obierania dworzan rang niemających do obowiązków, od wyborów zależących, i zgadzając się z opinią tego Ministerstwa, *postanowiła*: 770 ty artykuł Tomu III-go Połączenia Praw odmienić w 3-m punkcie w sposób następujący: Do obowiązków z wyboru Dworzństwa mogą być obierani: 3, Dworzanie potomni, którzy nigdy jeszcze nie służyli, a zatem, jako niemający rang klasycznych, nie uczestniczą w sprawach Zgromadzenia, ale ci Dworzanie mogą być obierani do samego tylko obowiązku Kuratorów zapasnych magazynów zbożowych. (Op. przez Rz. Sen. 27-go Kwietnia 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali przedstawienia P. Ministra Skarbu, w którym wyraża, że dla nie oznaczenia w uwadze do artykułu 292-go dalszego ciągu 15-go Tomu Połączenia Praw Kryminalnych: dokąd powinny być obracane podwójne procenta, uzyskiwane za przetrzymanie powierzonych komukolwiek z obowiązków służby pieniędzy, albo rzeczy, i na skutek weszłych do Ministerjum Skarbu od niektórych Izb Skarbowych w tym przedmiocie zapytań, tenże P. Minister czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, podając na dopełnienie pomienionego artykułu postanowić, ażeby podwójne procenta skarbowe za opóźnienie zapisania do przychodu i odestania skarbowych pieniędzy i rzeczy, odsyłane były do Urzędów Powszechnego Opatrzania, dla zasilenia ich środków; co się zaś ścięga do takichże procentów, należących na tejże podstawie i zgodnie z uwagą do artykułu 290-go tegoż Tomu za przetrzymanie pieniędzy i rzeczy, do różnych miejsc i osób należących, tedy żeby połowa ich zostawiona była na rzecz tego miejsca, albo osoby, do kogo majątek należy, a druga iżby odsyłana była równymże sposobem do Urzędów Powszechnego Opatrzania. Teraz przez wypis z żurnалу Komitetu PP. Ministrów, dano temu P. Ministrowi wiedzieć, że przedstawienie jego utwierdzone zostało przez Komitet 15-go zeszłego Marca, i że na nie nastąpiło Najwyższe zezwolenie. (Op. przez R. S. 3-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Majątków Państwa, że on, uważając, iż naturalne arendy i zamiast ich pieniężne wypłaty w równym stopniu stanowią Najłaskawszą nagrodę, i że przy istniejącem dozwoleniu przelewać pierwsze na podstawie Połączenia Praw T. 8-go Ustawy o arendownych i starościńskich majątkach artykułu 51-go, niedogodnie jest to zabronić względnie ostatnich, czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów. Po nastąpieniu postanowieniu Komitetu Cesarz Jego Mość 15-go Marca 1838 roku Najwyżej rozkazać raczył: wszystkim osobom, pobierającym podług Najwyższych ukazów pieniężne zamiast arend wypłaty, zostawić na czas przyszły wolność ustępowania zupełnie praw swoich do wypłat arendownych osobom ustronnym, ale nie inaczej, jak za utwierdzeniem takiego przelewu przez Ministerjum Majątków Państwa, jak to jest postanowiono 54-m artykułem Połączenia Praw Tomu VIII-go Ustaw o arendownych i starościńskich majątkach, dla przelewu arend w naturze. (Op. przez Rz. S. 4-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że po odniesieniu się S. Petersburskiego Wojennego Jenerał-Gubernatora, o dozwoleniu małoletnim dzieciom (córce 11-tu i synowi 10-ciu lat) znajdującego się w służbie w 2 roboczym ekwipażu żyda Markusa zostawać z matką przy nim w S. Petersburgu, tenże P. Minister Spraw Wewnętrznych czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, który zgodnie z jego wnioskiem, mniemał: dozwoić córce Markusa Rywce i synowi Josielowi zostawać w S. Petersburgu, razem z matką przy ich ojcu, malarzu 2-go ekwipażu roboczego, nie dalej jednakże, jak do pełnoletności, za najdeściem której powinni obrać sobie dozwoiony ro-

вершеннолѣтія, съ наступленіемъ кою они должны избирать себѣ дозволенный родъ жизни въ мѣствѣ постоянной осѣлости Евреевъ. На семъ положеніи Комитета Гг. Министровъ 8. истекшаго Марта послѣдовала собственноручная Его Императорскаго Величества резолюція: „Согласенъ, но сыну не иначе какъ ежели отецъ согласенъ включить его въ военные кантонисты, что впредь принять за правило.“ (Оп. Пр. Сен. 25 Апрѣля 1838 г.) (С. В.)

Письма въ Вильну писанныя Ксендзомъ Евгениемъ Осташевскимъ, ордена Тринитаріевъ, духовникомъ Кавказскаго Корпуса Гренадерской бригады. *)

I.

Гори, 24-го Мая 1837 года.

..... Дальнѣйшія мои наблюденія дѣлаемыя въ Грузіи, суть слѣдующія: почва здѣсь вообще плодородна, но обработываніе ея въ крайнемъ пренебреженіи; послѣ одного на скоро вспаханія, безъ всякаго унавоживанія и употребленія бороны, брошенное зерно въ землю доставляетъ обильную жатву. Другаго хлѣба кромѣ пшеницы и ячменя не сѣютъ, хотя опытомъ доказано, что и другіе роды хлѣба могли бы произрастать успѣшно какъ и въ нашихъ странахъ. Плодоносныя деревья растутъ безъ малѣйшаго раченія, не смотря однакожь на то, родятъ не дурныя плоды. Еслибы эта земля населена была жителями трудолюбивыми и образованными, тогда искусство вмѣстѣ съ природою, содѣлала бы этотъ край, одною изъ самыхъ изобильнѣйшихъ и пріятнѣйшихъ странъ міра; но этого никогда нельзя ожидать отъ народа невѣжественнаго и преданнаго лѣности. Рогатой скотъ и прочій, тотъ же самый какъ и у насъ, но содержится безъ всякаго попеченія; сверхъ того находятся здѣсь буйволы, которыхъ употребляютъ къ сельскимъ работамъ какъ у насъ воловъ, и ослы для перевоза небольшихъ тяжестей особливо по горамъ. Здѣшнія овцы принадлежатъ къ отдѣльной породѣ: онѣ имѣютъ короткіе, круглые хвосты, наполненные однимъ жиромъ. Говядина ихъ вкусна, а шерсть потоньше. Эта порода овецъ несравненно оказалась бы полезнѣе чѣмъ нашихъ. Кажется, что легко можно было разводить ихъ и въ нашихъ странахъ, особливо же въ губерніяхъ Каменецъ-Подольской и Волынской, гдѣ климатъ похожъ на здѣшній. Правда, что онѣ насутся только по горамъ, но между тѣмъ прѣзжая чрезъ Кавказскую линію, я видѣлъ овцы этой же породы пасущіяся въ такихъ мѣстахъ, гдѣ вовсе нѣтъ горъ.... Чрезъ нѣсколько дней я отправляюсь къ Черноморскимъ баталіонамъ, исправлять духовныя обязанности и религіозныя доставлять пособія Полякамъ тамъ находящимся. Говорятъ, что воздухъ въ тамошнихъ странахъ не благопріятствуетъ здоровью и что вода будто вредна, но слышно, что можно видѣть тамъ и привлекательныя мѣста по своему мѣстоположенію. По возвращеніи моемъ въ Гори, не премину описать все что случится мнѣ видѣть изъ достопримѣчательностей.....

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 22-го Мая.

Предназначенные на сей годъ маневры, начались сегодня большимъ парадомъ. Въ 9 часовъ утра, войска стояли уже подъ ружьемъ въ боевомъ порядкѣ. Король, находившійся на правомъ флангѣ, встрѣтилъ Государя Императора и Короля Ганноверскаго и сопровождалъ Ихъ Величества по линіи фронта. Войска привѣтствовали Государей радостными кликами и музыка играла Русскій народный гимнъ: *Боже Царя храни*. Государыня Императрица и всѣ Принцессы Королевской фамиліи изволили смотрѣть на парадъ изъ экипажей. Послѣ сего, войска построились въ колонны и прошли церемоніальнымъ маршемъ. Король вѣхалъ впереди первой колонны. Когда же 6 Кирасирскій полкъ проходилъ мимо мѣста занимаемаго Ихъ Величествами, Государь Императоръ, бывшій въ мундирѣ этого полка, вѣхалъ впереди онаго. Также и Его Императорское Высочество Великій Князь Цесаревичъ вѣхалъ предъ 3 Уланскимъ полкомъ, а Король Ганноверскій предъ 3 Гусарскимъ. (О. Г. Ц. П.)

— Гробница умершаго и похороненнаго здѣсь за 40 лѣтъ Турецкаго Посланника, неоставившая почти по себѣ ни слѣда, теперь по приказанію Правительства отыскана и искусно возобновлена. Она возвышается среди луга предъ Гальскими воротами, и теперь ограждена прекрасною чугуною рѣшеткою и

*) Письмо позожъ корреспондента, писанное въ Вильну въ Ноябрь 1836 года, помѣщено въ 22-мъ N-рѣ Литов. Вѣстн. 1837 года.

дзай życia w miejscu stałej osiadłości żydów. Na to postanowienie Komitetu PP. Ministrów 8-go zeszłego Marca nastąpiła własnoręczna Jego CESARSKIEJ MOŚCI rezolucya: „Zgadza się, ale synowi nie inaczej, jak jeżeli ojciec zgodzi się zapisać go do kantonistów wojskowych, co na przyszłość przyjąć za правило.“ (Op. przez R. S. 25-go Kwietnia 1838 r.) (G. S.)

LISTY PISANE DO WILNA PRZEZ X. EUGENIUSZA OSTASZEWSKIEGO ZAKONU TRYNITARSKIEGO, KAPELLANA KAWKAZKIEJ GRENADERSKIEJ BRIGADY *).

I.

Dnia 24 Maja 1837 r. z miasta Gori.

..... Dalsze moje postrzeżenia, czynione w Грузи, są następujące: grunt w ogólności urodzajny, ale uprawa jego zupełnie zaniedbana; po jedném, ledwie lekkim przeoraniu roli, bez żadnego nawozu i bronowania, rzucone ziarno do ziemi, obfity plon wyjdaje. Inne zboża, prócz pszenicy i jęczmienia, nie zasiewają, i chociaż doświadczenia pokazały, że i inne zboża, równie, jak i w naszych stronach, rodziłyby się mogły. Drzewa owocowe rosną bez żadnego pielęgnowania, a jednak wydają owoce nie najgorsze. Gdyby ta ziemia zamieszkała była przez naród pracowity i oświecony, wtenczas to sztuka połączone z naturą, uczyniłaby tę stronę jedną z najobfitszych i najprzyjemniejszych części świata; lecz od narodu ciemnego i leniwego, nigdy tego oczekiwać nie można.—Bydło rogate i nie rogate, jest to samo, co i u nas, tylko bez żadnego starania utrzymywane; prócz tego, znajdują się tu bajwoły, których używają, równie jak u nas wołów, do pracy; i osły, do przenoszenia nie wielkich ciężarów, mianowicie po górach.—Owce tutejsze, są nieco odmiennego gatunku: ogony mają krótkie, okrągłe jak bochen chleba, z samej tłustości złożone. Mięso ich i wełna, są delikatniejsze. Ten gatunek owiec, więcej nierównie byłby korzystny, aniżeli naszych. Zdaje się: że łatwo można by je hodować w naszych stronach; mianowicie w Guberniach Kamieniec Podolskiej i Żytomierskiej, gdzie klimat zbliżony jest do tutejszego. Prawda, że one najlepiej paść się lubią po górach; z tym wszystkim, jadąc przez linię Kaukazką, widziałem owce tegoż samego gatunku, pasące się w tych miejscach, gdzie zupełnie gór niema.... Za kilka dni, wyjeżdżam do batalionow Czarnomorskich dla sprawowania obowiązkow religijnych Polakom tam znajdującym się. Powietrze w tamtych stronach ma być nie zdrowe, a woda szkodliwa; ale powiadają przy tem: że można widzieć i miejsca przyjemne. Jak powrócę do Gori, nie zaniedbam opisać, co mi się zdarzy tam widzieć z osobliwości.....

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

P R U S S Y.

Berlin, 22-go Maja.

W dniu dzisiejszym zaczęły się tegoroczne ćwiczenia wojskowe od wielkiej parady. O dziewiątej już, w szyku rozstawione było całe wojsko. Król, stojąc na prawém skrzydle, przyjmował CESARZA Rosyjskiego i Króla Hannoverского; następnie NAJJAŚNIEJSI Goscie objechali łącznie z Królem czoło rozstawionego wojska, gdzie przyjęci zostali najradośniejszemi okrzykami, a muzyka wojskowa grała pieśń rosyjską: *Boże zachowaj Cesarza*. NAJJAŚNIEJSZA CESARZOWA i wszystkie Xiężniczki Królewskiego domu, z dworskich pojazdow przypatrywały się tej wspaniałej uroczystości. Następnie sformowały się wojska w kolumny i przeciągały Sam Król przeprowadził je przed CESARZEM, lecz gdy przechodziła jazda z kolei, CESARZ, mając na sobie mundur swego półku 6 Kiryssyerskiego, przeprowadził go przed NAJJAŚNIEJSZYM PANEM; toż samo uczynili CESARZEWICZ Następca i Król Hannoverский, pierwszy na czele 3 półku ułanów, a drugi 3 półku huzarów. (G. R. K. P.)

— Nagrobek zmarłego tu i pochowanego przed 40 laty Posta Turckiego, zostający prawie bez śladu żadnego, został teraz, z rozkazu Rządowego wyszukany i gustownie odnowiony. Wznosi się on pośród łąki przed bramą Halską, a teraz ogrodzono go piękną kratą żelazną, otoczoną topolami, w kształcie serca zasadzonymi.

*) List tegoż korespondenta, pisany do Wilna w Październiku 1836 roku, znajduje się w 22-m Numerze Kuryera Litewskiego roku 1837.

осемена тополевыми деревьями посаженными въ видѣ сердца. Такъ какъ Турки весьма заботятся о сохраненіи гробницъ и почитаютъ ихъ память, то присутствующій здѣсь Турецкій Посланникъ Кіамиль-Паша, посетилъ эту гробницу въ сопровожденіи всей посольской свиты и совершилъ тамъ обыкновенныя молебствія. (G. C.)

Франція.

Парижъ, 19-го Мая.

Кончина Князя Таллейрана, безъ сомнѣнія занимаетъ теперь тысячу писателей, которые различно рассуждаютъ о жизни человека, игравшаго въ продолженіе полустолѣтія, важнѣйшую роль на политическомъ поприщѣ. Нотаріусъ Шателенъ, представилъ вчера Президенту первой инстанціи, завѣщаніе покойнаго; Князь назначилъ своею наследницею, племянницу свою Княгиню Дино, но также отказалъ довольно и Герцогу Валансе, своему внуку. При завѣщаніи приложена собственноручная записка Князя, въ которой онъ объясняетъ политическіе свои поступки при разныхъ правленіяхъ начиная съ 1789 г. Завѣщаніе и упомянутая записка, составлены уже въ 1836. Покойный рѣшительно приказалъ своимъ наследникамъ, чтобы записокъ его, хранящихся въ Англіи, не печатали до истеченія 30 лѣтъ, и вмѣстѣ предварялъ ихъ, чтобы они опровергнули все, что до истеченія этого срока будетъ объявлено подъ его именемъ. Завѣщаніе оканчивается увѣреніемъ, что онъ умираетъ въ Римско-Католической вѣрѣ.— По донесеніямъ жур. *la Presse*, Князь Таллейранъ 17-го ч. въ 6 час. утра, подписалъ письмо къ Папѣ приготовленное уже три мѣсяца, въ которомъ раскрывается что принялъ участіе въ такъ названной конституціонной обдѣлѣ на Марсовомъ полѣ. Свидѣтелями при семъ подписаніи были четыре Церк, между которыми два бывшіе прежде иностранными Посланниками. Въ этотъ же день въ 8 час. утра, Король въ сопровожденіи сестры своей (мадамъ Аделаиды), навѣстилъ больного, который увидѣвъ ихъ сказалъ: „Это самая величайшая честь, которой удостоился домъ мой, а наконецъ обращаю взоры на комнату присвокупилъ: „Я почитаю для себя обязанностію представить В. Кор. Вел. тѣхъ особъ, которые еще не имѣли сей чести“; тутъ указалъ на своего врача, хирурга и камердинера. Всѣхъ приходившихъ посѣщать его, Князь велѣлъ пригласить въ комнату. Въ 3 часа по полудни привялъ соборованіе отъ Аббата Дюпанлу. Между особами, которыхъ имѣлъ особенное удовольствіе видѣть предъ смертію, былъ молодой человекъ изъ его фамиліи, на котораго указывая, онъ сказалъ: „Смотрите, вотъ свѣтъ: тамъ начало, здѣсь конецъ.“— Первое извѣстіе о кончинѣ Князя, не было вѣрно; всѣ почти журналы согласны въ томъ, что онъ умеръ 17-го ч. въ 4 часа утра.— Когда нѣкоторые принуждали Князя Таллейрана 16-го числа вечеромъ, чтобы онъ подписалъ извѣстное письмо къ Папѣ, онъ будто отвѣчалъ: „Терпѣніе, терпѣніе, я никогда не спѣшилъ въ жизни моей сверхъ нужды, и для того всегда подоспѣвалъ во время.“ Наканувъ смерти, однакожъ будто сказали: „Теперь уже время, пускай дадутъ мнѣ перо“; и потомъ твердою рукою и четко, подписаль сей важный актъ. Впрочемъ утверждаютъ, что письмо это въ такомъ важномъ духѣ, что оно никакъ не можетъ служить доказательствомъ слабости. Между особами присутствовавшими въ комнатѣ Князя въ минуту его смерти, была Герцогиня Дино, Баронъ Барантъ, Гр. Себастьяни и много знатныхъ лицъ. Сегодня начали балзимируютъ тѣло, которое по волѣ покойнаго похоронено будетъ въ Валансе. Говорятъ, что Князь чувствуя приближающуюся послѣднюю минуту, окончательно устроилъ всѣ дѣла свои и множество бумагъ, съ важными политическими тайнами, будто передалъ Королю.— Онъ былъ удостоенъ отъ всѣхъ почти Европейскихъ Монарховъ знатнѣйшихъ орденовъ; впрочемъ замѣчено, что по установленіи Бельгійскаго Королевства, не получилъ ордена отъ Короля Леопольда.— До послѣдняго дыханія, Князь не лишился присутствія ума. Известно, что всегда хлопоталъ онъ о томъ, чтобы не умереть въ Парижѣ. Опроверженіе съ его стороны такъ названныхъ религіозныхъ погрѣшностей, устранило всѣ препятствія, какихъ онъ опасался на счетъ послѣдней услуги его тѣлу.

— Г. Тьеръ третьяго дня имѣлъ аудіенцію у Герцога Орлеанскаго.— Генераль Гаксо опасно боленъ.

— Принцъ Жоанвильскій пробывъ 7 недель въ Рио-Жанейро, отплылъ оттуда на корабль *Hercules* по направленію въ Кайенну.

— *Ami de la Charte*, жур. издаваемый въ Нантѣ, увѣряетъ, что въ замкѣ близъ Фрейнье, принадлежащемъ Маршалу Бурмону, дѣлаютъ приготовленіе для

Ponieważ Turcy uważają wiele na zachowanie grobowców i szanują ich pamiątkę, przeto obecny teraz tu Posel Turecki, Kiamil-Basza, zwiedził rzeczony grob w towarzystwie całego swego orszaku poselskiego i odprawił nad nim zwyczajne w takim razie modły. (G. C.)

Франція.

Парижъ, дня 19 Мая.

Zgon Xięcia Talleyranda zajmuje bez wątpienia w tej chwili tysiączne pióra, czyniąc przedmiotem rozmaitych uwag życie człowieka, który przez pół wieku odegrywał jedną z najważniejszych ról w zawodzie politycznym. Notaryusz Chatelain złożył dnia wczorajszego testament nieboszczyka w ręce prezesa trybunału pierwszej instancji; Xięźnę Dino, synowicę swoją, ustanowił Xiąże jeneralną successorką, ale zapisał także znaczne legata i Xięciu Valençay, bratniemu wnukowi swemu. Przy testamencie jest dotychczas własnoręcznie napisane oświadczenie Xięcia, w którym wyjaśnia polityczne postępowanie swoje pod rozmaitemi Rządami, poczynszy od 1789 r. Testament irzeczony dopieroco oświadczenie, były już napisane w roku 1836. Nieboszczyk zakazał jak najmocniej spadkobiercom swoim, ażeby pamiętników jego, które są w Anglii złożone, przed upływem lat 30 nie drukowano. Polecił im zarazem, aby zaprzeczyli wszystkim, cokolwiekby przed tym czasem w jego imieniu ogłoszone być mogło. Testament kończy się wyznaniem, że umiera w religii Rzymsko Katolickiej.— Według dziennika *La Presse*, podpisał Xiąże Talleyrand dnia 17 o godzinie 6 rano, pismo do Papieża, już od trzech miesięcy przygotowane, w którym wynurza żal z powodu należenia do tak nazwanej mszy konstytucyjnej na polu Marsowém. Temu podpisowi służyło za świadków czterech parów, między którymi dwóch, dawniej misyje zagraniczne sprawujących. Rano o godzinie 8 tegoż dnia, odwiedził Król, w towarzystwie siostry swojej (madame Adelaïde), chorego, który widząc ich powiedział: „Jesito największy zaszczyt, jakiego dotąd doznał dom mój, a zwracając następnie oczy po pokoju dodał: „Winięciem dopełnić pewien obowiązek, to jest przedstawić W. Kr. Mości te z obecnych osób, które tego zaszczytu nie miały jeszcze“; poczem wymienił swego lekarza, chirurga i kamerdynera. Wszystkie osoby, przybywające dla odwiedzenia go, kazał Xiąże wprowadzić do pokoju. O godz. 3 z południa, przyjął z rąk Xiędzia Dupanloup, ostatnie namaszczenie. Między osobami, które rad był widzieć u siebie przed zgonem, uważano pewnego młodzieńca z rodziny jego, na którego wskazując powiedział: „Patrzcie, oto światek: tam początek, tu koniec.“— Pierwsze doniesienie o zgonie Xięcia nie było dokładne; niemal wszystkie dzienniki zgadzają się na to, że umarł dopiero d. 17 o godzinie 4 z rana.— Kiedy kilka osób nagliło Xięcia Talleyranda w dniu 16 wieczorem, aby podpisał wiadomy list do Papieża, miał na to odpowiedzieć: „Cierpliwości, cierpliwości; nigdy się w mojem życiu nie śpieszył nad potrzebę, i dlatego zawsze przybyłem na sam czas.“ W wigilię zgonu, miał jednakże mówić: „Teraz już jest czas, niechaj mi podadzą pióro“; a następnie podpisał pewną ręką i wyraźnie ten ważny akt. Utrzymują jednakże, że w owym liście panuje ton, tak poważny, że takowy pod żadnym pozorem nie może służyć za dowód słabości.— W liczbie osób, które w chwili zgonu Xięcia były obecne w pokoju, wymieniają Xięźnę Dino, Barona Barante, Hrabiego Sebastiani i mnóstwo znakomych gości. Dziś zaczęto balsamować ciało, które za kilka dni, stosownie do woli zmarłego, w Valençay złożone zostanie.— Opowiadają, że Xiąże, przewidując zbliżającą się chwilę ostatnią, uporządkował ostatecznie wszystkie sprawy swoje, a wielką ilość papierów, zawierających ważne tajemnice polityczne, miał złożyć w ręce Króla.— Był on zaszczycony od wszystkich prawie Monarchów europejskich najznakomitszymi orderami; uważano wszakże, że po utworzeniu Królestwa Belgickiego, nie otrzymał żadnego orderu od Króla Leopolda.— Aż do ostatniego tchnienia nie stracił Xiąże przytomności umysłu. Wiadomo, że był zawsze niespokojny o to, aby nie umrzeć w Paryżu. Odwołanie z jego strony, tak zwanych błędów religijnych, uprzętnęło wszelkie przeszkody, jakich się obawiał względem ostatniej dla zwłok swoich przysługi.

— Pan Thiers miał wczora posłuchanie u Xięcia Orleans.— Jenerał Haxo, jest niebezpiecznie chory.

— Xiąże Joinville, zabawiwszy przez 7 tygodni w Rio-Janeiro, odpłynął ztamtąd na pokładzie okrętu *Hercules*, w kierunku na Cayenne.

— *Ami de la Charte*, dziennik wychodzący w Nantes, zapewnia, że w pałacu pod Freigné, należącym do Marszałka Bourmont, czynią przygotowania na przy-

принятія хозяина, который намѣренъ возвратиться во Францію.

— Изъ Логроньи получено въ Байоннѣ слѣдующее извѣстіе отъ 10 Мая: „Все войско Эспартеры идетъ въ Логронью и Лодозу, чтобы напасть на Карлистовъ въ Наваррѣ. Полковникъ Леонъ-эль-Конде, который занялъ уже всю линію близъ Арга, подтверждаетъ въ донесеніяхъ своихъ о большихъ беспорядкахъ происшедшихъ въ войскѣ Донъ-Карлоса. Перехватили курьера съ депешами къ Кабрерѣ, чтобы онъ для облегченія Донъ-Карлосу переправы чрезъ эту рѣку и для усмиренія мятежа, поспѣшалъ къ Эбру. Впрочемъ подтверждается, что Донъ-Карлосъ, оставилъ уже Эстеллу, перешедъ въ Оньяту. Эспартеро отправивъ войско въ Виану, самъ обратился въ Лодозу, чтобы посоветоваться съ Генераломъ Але и Полковникомъ эль-Конде на счетъ мѣръ, какія должно принять.“

— Подтверждается извѣстіе, что Генералъ Виллареаль, принявъ предводительство всѣхъ недовольныхъ. Онъ не хотѣлъ идти въ Бискаю и объявилъ Министрамъ Донъ-Карлоса, что если имъ угодно, они могутъ подвергнуть его ответственности. Муњагорри находился еще при границѣ, но все старается воспользоваться представляющимъ состояніемъ дѣлъ.

21-го Мая.

Слышно, что Король отсрочилъ до будущей весны предполагаемое путешествіе въ южныя провинціи.

— Комиссія Палаты Перовъ занимающаяся проектомъ о redukcii рентовъ, единогласно объявила себя противу сего проекта; сомнѣвается даже, чтобы Правительству предоставлено было право уплачивать ренты.

— Войско отправляемое къ Белгійской границѣ, состоятъ будутъ изъ 9 батал. легкой пѣхоты, 33 батал. линійной пѣхоты, 12 эскадроновъ конныхъ егерей, 6 эскадр. гусаровъ 6 артиллерійскихъ батерей и одного сапернаго баталіона.

— Правительство объявило вчера слѣдующую телеграф. депешу изъ Нарбонны отъ 19 Мая: „Карлистскій корпусъ, состоящій изъ 1,650 чел. которымъ командуетъ Зорелла, 17-го числа с. м. разбитъ близъ Фигвераса 600 Христиносами подъ командою Губернатора Весонни. На мѣстѣ пало 100 Карлистовъ, а 100, между которыми 8 Офицеровъ, взяты въ плѣнъ.“

— Изъ Логроньи уведомляютъ отъ 15 Мая: „Фанъ Галенъ отправился въ Виану съ 8,000 чел. Эспартеро находился въ Лодозѣ. Леонъ-эль-Конде подкрѣпленный двумя бригадами осадилъ Эшарри, и авангардъ свой разставилъ до Ортеизы на одну милю отъ Эстеллы. Але поставилъ 6,000 чел. на линіи отъ Пуэнта ла Рейна до Санта Барбара; такимъ образомъ около Эстеллы соберется почти 36,000 чел. Эспеleta напалъ на Аббата Мерино близъ деревни Коварубіасъ и отобралъ у него 80 чел. съ значительнымъ количествомъ повозокъ нагруженныхъ продовольствіемъ. По такомъ приключеніи Мерино отправился въ Аррагонію а Эспеleta въ Санта Леонардо, гдѣ находятся Карлистскіе магазейны.“ (G. C.)

А Н Г Л І Я.

Лондонъ, 19 го Мая.

Жур. *Courrier* уведомляетъ, что телегр. депеши полученные 15 Мая въ Парижъ должны быть не вдругъ опубликованы Правительствомъ, ибо частныя письма полученные въ Лондонѣ содержать уже точныя подробности о происшествіяхъ въ Испаніи, и изъ нихъ видно, что войско Донъ-Карлоса въ совершенномъ разстройствѣ, такъ какъ Наваррцы убѣдились, что добровольные уговоры съ Христиносами, представляютъ единственное средство къ окончанію междоусобной войны.

— Прибылъ сюда племянникъ Короля Аудигской страны въ Остъ-Индіи; онъ имѣетъ около 30 лѣтъ и отлично образованъ. — Прибылъ также бывшій Канадскій Генералъ-Губернаторъ, Гр. Госфордъ.

— Въ Канадѣ совершенно запрещены нѣкоторыя изъ Американскихъ газетъ, а даже прекращено изданіе одного Англійскаго журнала, порицавшаго посольство Графа Дургамъ.

— Астрономъ Сиръ Джонъ Гершель, возвратился уже съ Мыса Доброй Надежды въ здѣшнюю столицу. (G. C.)

Н И Д Е Р Л А Н Д Ы.

Гага, 17-го Мая.

Крики: пожаръ! пожаръ! разбудили жителей здѣшней столицы. Страхъ ихъ усугубился, когда узнали, что загорѣлся королевскій лѣтній дворецъ (Bosch). Толпа народа и пожарныя трубы подоспѣли на помощь, но пламя такъ быстро распространилось, что часть зданія сгорѣла въ одно мгновеніе.

жестіе вѣстителя, который постановилъ wrócić do Francji.

— Z Logroño otrzymano w Bayonnie następującą wiadomość pod dniem 10 Maja: — „Całe wojsko Espartery idzie do Logroño i Lodosa, dla uderzenia na Karolistów w Nawarrze. Półkownik Leon el Condé, który zajął już całą linią pod Argą, stwierdza w raportach swoich wielkie niezgody, w wojsku Don Carlosa wybuchłe. Przejęto gońca z depeszami do Cabrery, któremu polecono, ażeby śpieszył ku Ebre dla ułatwienia Don Karlosowi przeprawy przez tę rzekę i przytłumienia powstającego buntu. Potwierdza się zresztą, że D. Karlos opuścił już Estellę, przynosząc się do Oñate. Espartero posyłając swe wojsko do Viana, sam pojedzie do Lodosa, żeby naradzić się względem środków, jakie przedsięwziąć wypadnie, z Jenerałem Alaix i Półkownikiem el Conde.“

— Potwierdza się, że Jenerał Villareal stanął na czele nawaryjskich maikontentów. Nie chciał on iść do Biskai i oświadczył Ministrom Don Karlosa, iż jeżeli chcą, mogą go za to do odpowiedzialności pociągnąć. Muñaorri jest jeszcze na granicy, ale czyni przygotowania, żeby korzystać z podającego się stanu rzeczy.

Dnia 21.

Słychać, że Król odłożył do przyszłej wiosny, podróż zamierzoną do południowych prowincyj.

— Kommissya Izby Parów, zajmująca się rozbiorem projektu o redukcji rentów, oświadczyła się jednomyślnie przeciwko temuż projektowi; wątpi nawet, iżby mogło Rządowi służyć prawo opłacenia rentów.

— Wojsko wysyłające się na granicę belgicką, będzie złożone z 9-ciu batalionów piechoty lekkiej, 33 batalionów piechoty liniowej, 12 szwadronów strzelców konnych, 12 szwadronów dragonii, 6 szwadronów huzarów, 6 baterij artylerji i jednego batalionu saperów.

— Rząd ogłosił wczora następującą depeszę telegraficzną z Narbонny, d. 19 Maja: „Korpus Karolistowski wynoszący 1,650 ludzi, którym dowodzi Zorella, został d. 17 b. m. pobity pod Figuéras przez 600 Krystynistów, zostających pod dowództwem Gubernatora Vesonny. Legło trupem 100 Karolistów, a 100, między którymi 8 oficerów, dostało się w niewolę.“

— Z Logroño donoszą pod d. 15 Maja: „Do Vienna udał się van Halaen na czele 8,000 ludzi. Espartero znajduje się w Lodosa. Leon el Coude, wzmocniony dwiema brygadami, osadził Echarri, a przodkowe straże swoje wystawił aż do Orteiza, o jedną legua od Estelli. Alaix rozstawił 6,000 ludzi na linii od Puenta de la Reyna do Santa Barbara; tym sposobem koncentruje się 36,000 ludzi około Estelli. Espeleta uderzył na Xiędza Merino pod Villa Covarubias i zabrał mu 80 ludzi ze znaczną ilością wozów, naładowanych żywnością. Po wydarzeniu tém, udał się Merino do Arragonii, a Espeleta do Santo-Leonardo, gdzie się Karolistowskie magazyny znajdują.“ (G. C.)

А Н Г Л І Я.

Лондонъ, dnia 19-го Мaja.

Dziennik *Courrier* donosi, że depesze telegraficzne d. 15 Maja nadeszły do Paryża, nie musiały być natychmiast przez Rząd ogłoszone, gdyż listy prywatne nadeszły do Londynu, zawierają już dokładne szczegóły o wypadkach w Hiszpanii i z nich się okazuje, że wojsko Don-Carlosa znajduje się w zupełnym stanie rozsprzężenia, ponieważ się Nawarrzykowie przekonali, że dobrowolna ugoda z Krystynistami przedstawia jedyny środek zakończenia wojny domowej.

— Przybył tu Synowiec Króla kraju Audih, w Indyach Wschodnich; może mieć około lat 30 i posiada bardzo piękne ukształcenie. — Przybył także dotychczasowy Jeneralny Gubernator Kanady, Hrabia Gosford.

— W Kanadzie zakazano zupełnie niektóre z gazet Amerykańskich, a nawet wstrzymano wydawanie jednego Angielskiego Dziennika, naganiającego posłanictwo Hrabiego Durham.

— Astronom Sir John Herschel, powrócił już z Przyładku Dobrej Nadziei do tutejszej stolicy. (G. C.)

Н И Д Е Р Л А Н Д Ы.

Гага, dnia 17 Мaja.

Okrzyk, ogień! przebudził dzisiaj mieszkańców tutejszej stolicy, lecz przestрахъ doszedł do najwyższego stopnia, gdy się dowiedziano, że gore letnie mieszkanie Królewskie (Bosch). Tłum ludu i sikawki nadeszły na pomoc, atoli płomień szerzył się z taką gwałtownością, że część pałacu w jednej spłonęła chwili. Naj-

Прежде всѣхъ прибыли на мѣсто пожара. Прусскій Посланникъ Графъ Лотумъ, Принцъ Оранскій и Принцъ Александръ. Король лично распоряжалъ работами. Пожаръ начался въ дѣвичьей Прусской Принцессы, близъ Королевской опочивальни. Вся Королевская фамилія находится въ возделномъ здравіи. Такъ называемая Оранская зала уцѣлѣла, и полагаютъ, что высокія особы, обитавшія во дворцѣ, будутъ продолжать жить въ ономъ. Въ половинѣ девятаго, Король прибылъ въ столицу, гдѣ былъ встрѣченъ жителями съ живѣйшею радостію.

(О.Г.Ц.Ш)

Г Е Р М А Н І Я.

Франкфуртъ, 16-го Мая.

Сегодня опять начались сеймовыя засѣданія Германскаго Союза, подъ предѣвательствомъ Графа Мюнхъ-Белингаузена, Австрійскаго Посланника.

— По донесеніямъ изъ Ганновера, общества и города, не хотѣвшія посылать иначе своихъ депутатовъ во вторую Палату Генеральныхъ Штатовъ, какъ подъ условіемъ ссылающимся на прежнее уложеніе, на что Правительство не хотѣло согласиться, посылаютъ ихъ теперь правда безъ сего предваренія, все однако въ духъ увеличенія оппозиціи, какъ убѣждаетъ въ томъ представленная недавно записка. Какъ бы то ни было, впрочемъ пріятно видѣть, что затрудненія представлявшіяся въ Ганноверскіихъ дѣлахъ значительно уменьшились отъ взаимныхъ соглашеній во многихъ обстоятельствахъ, какъ со стороны Правительства такъ и жителей. По всему видно, что результатъ будетъ къ общему удовольствію.

— Король Ганноверскій, отмѣнилъ кажется первоначальное предположеніе и не будетъ въ Лондонѣ на коронаціи своей племянницы. (G. C.)

Нюрнбергъ, 9-го Мая.

Несчастный случай обратилъ на себя сегодня всеобщее вниманіе. Два жилые дома, на площади Альбрехта Дюрера (бывшемъ молочномъ рынкѣ), около четырехъ часовъ утра, обрушились съ ужаснымъ трескомъ, и къ несчастію, погребли подъ развалинами нѣкоторыхъ изъ своихъ обитателей. За нѣсколько времени предъ симъ, щели въ стѣнахъ и другіе признаки ясно показывали предстоящую опасность, и по сей причинѣ, строительная полиція назначила сдѣлать имъ осмотръ сегодня, въ семь часовъ утра. Семейство хозяина одного изъ сихъ домовъ, токаря Линка, бывшего въ отсутствіи по дѣламъ, ввѣя предостереженіямъ, перебралось наканунѣ вечеромъ въ заднее жильѣ, и такимъ образомъ успѣло спастись. Но хозяинъ другаго дома, хлѣбникъ Дитрихъ, не послушался спасительныхъ совѣтовъ, хотя призванные имъ рабочіе вчера еще объявили, что паденія должно ждаться съ минуты на минуту. За такую самонадѣянность заплатилъ онъ жизнью. Подмастерье, услышавъ сегодня сильный трескъ, далъ тотчасъ знать о томъ хозяину и бросился изъ дому. Последний хотѣлъ сдѣлать то же, но на порогѣ застигнутъ былъ паденіемъ дома и погибъ въ развалинахъ, изъ-подъ которыхъ вытащили потомъ страшный, обезображенный трупъ его. Жена хлѣбника спасена и внѣ всякой опасности. Трое дѣтей ея (сынъ шестнадцати, двѣ дочери — одна 17-ти, а другая 20 лѣтъ), погребены подъ грудой камней! — По показаніямъ подмастерья, спальня послѣднихъ была въ нижнемъ этажѣ, и въ то мгновеніе, когда онъ выбѣжалъ изъ дома, несчастныя уже встали. Сегодня утромъ послышался слабый, жалобный стонъ; но не смотря на всѣ усилія, до сихъ поръ (3 часа по полудни) не могли еще проникнуть до несчастныхъ, положеніе которыхъ, если онъ и остались какимъ нибудь чудомъ живыми, должно превосходить въ тысячу разъ всѣ мученія смерти. Множество голубей, уцѣлѣвшихъ при разрушеніи, слетѣвшись на обломкахъ и ища прежнихъ гнѣздъ своихъ, представляли трогательное зрѣлище. Другіе, не столь счастливые, найдены раздавленными. Сверхъ того, вытащили изъ подъ щебня одну убитую собаку.

10-го Мая.

Вѣдственное разрушеніе домовъ привело вчера въ движеніе цѣлый городъ; во весь день жители приходили смотреть на это явленіе, къ счастью, здѣсь очень рѣдкое. Площадь Альбрехта Дюрера и ея окрестности безпрестанно были устѣяны народомъ, и горестное вниманіе приковало взоры къ мѣсту несчастнаго событія. Все еще не теряли надежды увидѣть спасеніе хотя нѣкоторыхъ изъ погребенныхъ подъ развалинами. Послѣ постоянного, утомительнаго разрытія обломковъ, которое продолжалось цѣлые 15 часовъ, добрались наконецъ, въ семь часовъ вечера, до того мѣста, гдѣ лежали оба дѣвочки... но тамъ нашли лишь одни трупы!... Несчастныя, какъ кажется, застигнуты были смертію въ ту самую ми-

первои прибыли: Поселъ Прусскій Hr. Lottum, Хазе Ораніи и Хазе Alexander. Король былъ всѣгда сам о-бечнымъ, и kierował pracami. Ogień wybuchnął w pokojachъ kobietъ Хазе Прусскіей, w bliskości sypialnego Królewskiego pokoju. Wszystkie dostojne Osoby znajdują się w pożądanémъ zdrowiu. Takъ названа Sala Оранска оcalała; sądzą, że i nadal Wysokie Osoby będą mogły bawić w spomnianémъ mieszkaniu Królewskiemъ. O 8½ wrócił Król do miasta, gdzie od ludności stolicy z najżywszą przyjęty zostałъ radością.

(A.P.S.Z.)

Н І Е М С У.

Frankfort, 16-го Мая.

Дзисъ rozpoczęły się наново posiedzenia sejmowe Związku Nemieckiego, pod prezydencją Hr. Münch-Bellinghausen, Posła Austriackiego.

— Według doniesień z Hannoverского, te korporacje i miasta, które nie chciały inaczej posłać swychъ deputowanychъ do drugiej Izby Stanówъ Jeneralnychъ, jakъ tylko pod zastrzeżeniemъ, odwołującymъ się do dawnej ustawy, na co Rządъ przyzwolić nie chciał, posyłają ichъ teraz wprawdzie bezъ tego zastrzeżenia, zawsze jednakъ же w duchu powiększenia opozycyi, jakъ o тѣмъ przedstawione не dawno *pro memoria* przekonywa. Jakkolwiekбądź, przyjemną jest rzeczą widzieć, że trudności, dotąd w rzeczy Hannoverskiej zachodzące, znacznie się już zmniejszyły, a to przezъ zabopłone, takъ ze strony Rządu, jako i mieszkańcówъ, w wielu okolicznościachъ poczynione ustąpienia. Wszystko zapowiada, że rezultatъ wypadnie zъ powszechnémъ zadowoleniemъ.

— Król Hannoverский, zmieniłъ podobno pierwotny zamiarъ i nie będzie w Londynie na koronacjiъ swojej Bratanki. (G. C.)

Norymberga, 9-го Мая.

Nieszczęśliwy przypadekъ zwróciłъ dzisъ na siebie powszechną uwagę. Два mieszkalne domy на placu Albrechta Düner (byłymъ rynku mlecznymъ), około czwartej godziny z rana, upadły zъ okropnymъ trzaskiemъ, i на nieszczęście zagrzebły podъ rozwaliskami niektórychъ ze swoichъ mieszkańcówъ. Przedъ niejakimъ czasem, rysy w ścianachъ i inne znaki widocznie zapowiadały grożące niebezpieczeństwo, i dla tej przyczyny, policya budownicza miała je dzisъ obejrzeć o siódmej z rana. Rodzina gospodarza jednego zъ tychъ domówъ, tokarza Linka, który nie byłъ obecnymъ podówczas, dla ostróżności, przeniosła się w wigilięъ przypadku wieczoremъ do tylnego mieszkania, i tymъ sposobemъ uratowała siebie. Ale gospodarzъ другаго domu, piekarzъ Dietrich, nie słuchałъ radъ zbawiennychъ, chociażъ wezwani przezeńъ robotnicyъ wczora jeszcze oznajmili, że zawalenia trzeba się spodziewać co chwila. Za takъ nierozsądną śmiałośćъ przypłaciłъ życiemъ. Podmajster, postyszawszy dzisъa moznego łoskotъ, uwiadomiłъ natychmiastъ o тѣмъ gospodarza i rzuciłъ się zъ domu. Gospodarzъ chciałъ teżъ samo uczynić, ale на progu zachwycony upadkiemъ domu, zginąłъ w jego zwaliskachъ, zъpodъ którychъ wyciągniono potemъ straszne, spotwarzone jego ciało. Zona piekarza została uratowana i nie jestъ w niebezpieczeństwie. Trzej dzieci jej (synъ latъ szesnastu, dwie córki — jedna siedemnastu, а друга dwudziestu latъ), pogrzebione są podъ kupą kamieni! — Podługъ opowiadania podmajstra, sypialnia ostatnichъ była на niższymъ piętrze, i w tej chwili, kiedy onъ wybiegłъ zъ domu, nieszczęśliwie jużъ były wstaly. Dzisъa z rana postyszano słaby, żałośny jękъ; ale pomimo wszelkichъ usiłowańъ, do тыхъczasъ (до 3-iej zъ południa) nie potrafiiono jeszcze dostać się do nieszczęśliwychъ, stanъ których, jeżeli jakikolwiekъ cudemъ zostały w życiu, powinienъ przechodzićъ tysiącъ razy wszystkie męki śmierci. Mnóstwo gołębi, ocalałychъ przy upadku, zleciawszy się на obłamkachъ i szukającъ gniazdъ swoichъ, przedstawiało widokъ poruszający. Inne, mniej szczęśliwe, znalezione rozgniecionemi. Opróczъ tego, wyciągnięto zъpodъ gruzu psa zabitego.

Dnia 10.

Nieszczęśliwy upadekъ domówъ poruszyłъ wczora całe miasto; przezъ cały dzieńъ mieszkańcy przychodzili patrzeć на to zjawisko, szczęściemъ та rzadkie. Placъ Albrechta Düner i jego okolice nieustannie napełnione były ludemъ, ze smutkiemъ poglądującego на miejsce nieszczęśliwego wypadku. Nie tracono jeszcze nadziei ujrzenia niektórychъ zъ pogrzebionychъ podъ zwaliskami. Po usilnémъ ażъ do zмordowania rozkopaniu obłamkówъ, które 15-cie godzinъ trwało, dostano się nakoniecъ, o siódmej wieczoremъ, do miejsca, gdzie leżały obie dziewczyny... ale znalezione тамъ same tylko трупы!... Nieszczęśliwe, jakъ się zdaje, zachwycone zostały śmiercią w tej chwili, kiedy chciałyъ uporządkowaćъ ubiorъ głowy. U jednej zъ nichъ ręka leżała на potylicy, gdy tymczasemъ druga

нугу, когда хотѣли привести въ порядокъ головной своей уборь. У одной изъ нихъ рука лежала на затылкѣ, между тѣмъ какъ другая сестра судорожно схватилась за защѣлку дверей. Спусти около часа, вытащили съ великимъ трудомъ и трупъ брата. (С.П.)

Швейцарія.
Луцернъ, 15-го Мая.

Предсѣдательствующій Кантонъ отъ 11 ч. с. м. издалъ циркуляръ ко всемъ Союзнымъ Штатамъ объявляя между прочимъ: „что какъ въ слѣдствіе большаго скопища 6-го ч. Мая, при общественномъ собраніи Кантона Швицъ близъ Ротентурма, до сихъ поръ въ этомъ Кантонѣ не прекращается столь сильное волненіе, что можно опасаться безпорядковъ, которыя могутъ нарушить общественное спокойствіе и порядокъ, по каковой причинѣ нѣкоторыя фамиліи уже удалились, то Предсѣдательствующій Кантонъ нашель себя вынужденнымъ, не смотря на то, что не получилъ еще официальныхъ извѣстій, предостеречь о томъ все Кантоны смежныя съ Кантономъ Швицъ, и предложить имъ бдительность на основаніи союзныхъ обязанностей, съ тѣмъ, что онъ уже назначилъ союзныхъ комиссаровъ въ поминутый Швицкій Кантонъ и проч.“

Кромѣ того Предсѣдательствующій Кантонъ издалъ къ гражданамъ Швицкаго Кантона слѣдующую прокламацію: Предсѣдательствующій въ Союзъ Кантонъ къ сожалѣнію узнавъ, что 6-го ч. Мая въ Ротентурмскомъ кантонномъ собраніи, насильственными дѣйствіями распущена главная законодательная и избирательная власть Швицкаго Кантона. Такимъ образомъ произошла анархія и нарушено спокойствіе и личная безопасность. Такъ какъ Предсѣдательствующій Кантонъ подвергается ответственности за сохраненіе спокойствія и внутренней безопасности въ Швейцаріи, то посылаетъ къ вамъ Депутатовъ Гг. Вильгельма Неффа ландмана изъ Ст. Галлена и Адольфа Гертенштейна, Предсѣдателя уголовного суда, члена Большаго Совета Луцернскаго Кантона, въ качествѣ союзныхъ комиссаровъ, чтобы въ округахъ и обществахъ Швицкаго Кантона возстановить спокойствіе, главныхъ нарушителей общаго блага лично подвергнуть ответственности, и содѣйствовать къ возстановленію законнаго порядка мирнымъ образомъ. Полагаемъ на вашу честность въ той увѣренности, что мѣра эта будетъ достаточною, чтобы достигнуть предположеннаго союзомъ возстановленія спокойствія, и на уложеніе основнаго порядка, чѣмъ избѣгнуть Предсѣдательствующій Кантонъ другихъ мѣръ кромѣ тѣхъ, какія уже предположены въ отношеніи должной осторожности. Данъ въ Луцернѣ 11-го Мая 1838 года. (G.C.)

Испанія
Мадридъ, 10-го Мая.

Вчера Министръ милостей и юстиціи, сообщилъ Палатѣ Депутатовъ рапортъ Интенданта Сарагоссы о происшествіяхъ въ Вискайскихъ провинціяхъ, въ которыхъ кромѣ извѣстныхъ уже подробностей содержится, что три Подполковника и нѣкоторое число солдатъ изъ корпуса Генерала Негри, перешли къ войску Королевы.

— Носится здѣсь слухъ, требующій впрочемъ подтвержденія, что Генералъ Негри взятъ въ плѣнъ и отвезенъ въ Бургосъ.

— Между рѣкою Гадахосъ (извѣстною у Римлянъ Салсумъ) и мѣстечками Кансена и Салобраль, открыты на дняхъ источники ртути, гораздо обильнѣе находящихся въ Алмаденѣ.

— Графъ Эспартеро уведомилъ Правительство, что онъ отправляется въ Эстеллу, гдѣ надѣется получить значительныя выгоды въ пользу Королевы, по поводу несогласій происшедшихъ между Карлистами.

— Слышно, что не смотря на представляющіяся затрудненія, здѣшнее Министерство надѣется еще сдѣлать заемъ въ 500 мил. реаловъ. Отправленъ третьяго дня курьеръ въ Парижъ съ новыми предложеніями Г-ну Агаду и Г-ну Лафиту. (G.C.)

Разныя извѣстія.

Изъ Парижа пишутъ, что Бернардъ Раймондъ, послѣдній гротмейстеръ ордена Рыцарей Храма, умеръ недавно въ южной Франціи. 52 года былъ онъ въ этомъ званіи. Въ духовномъ завѣщаніи назначилъ онъ Сара Сиднея Смита своимъ преемникомъ. Со времени смерти Іакова Молей, орденъ Рыцарей Храма не преставалъ существовать во Франціи. Нервдо Принцы царствующей фамиліи были гротмейстерами этого ордена, а въ томъ числѣ одинъ изъ Орлеанскихъ Герцоговъ. Орденъ сохранилъ древнія пра-

сестра chwyciła się z wyтѣженіемъ за клямкѣ drzwi. Po upływie około godziny, z wielką trudnością dostali i ciało brata. (P.P.)

Сzwajcarya.
Lucerna, 13 Maja.

Kanton prezydujący wydał pod d. 11 b. m. okólnik do wszystkich stanów związkowych, z oświadczeniem między innymi: „że gdy w skutku gwałtownego zgietku na dniu 6 Maja przy zebraniu gminném kantonu Szwyc pod Rothenthurm, trwa dotąd w tymże kantonie tak mocne wrzenie, że należy obawiać się zaburzeń spokojność publiczną i porządek naruszyć mogących, z powodu czego niestóre rodziny już się wydaliły; kanton prezydujący znalazł się przeto w konieczności, pomimo, że urzędowych doniesień w tej mierze nie otrzymał jeszcze, ostrzedz o tém wszystkie, z kantonem Szwyc graniczące kantony i wezwać je do należącego z obowiązków związkowych przestrzegania; z tém nadmienieniem, że wyznaczył już kommissarzy związkowych do rzeczonego kantonu Szwyc, etc.“

Prócz tego wydał kanton prezydujący do ziemianów kantonu Szwyc, odezwę osnowy następującej:— Kanton prezydujący w Związku, dowiedział się z boleścią, że d. 6 Maja na zgromadzeniu kantonowém rothenthurmskiém, rozwiązano przez czyny gwałtowne naczelną władzę prawodawczą i wyborczą kantonu Szwyc. Tym sposobem powstał bezrząd, a w skutku tego naruszona została spokojność i bezpieczeństwo prywatne. Gdy kanton prezydujący jest odpowiedzialny za utrzymanie spokojności i bezpieczeństwa wewnętrznego w Szwajcaryi, deleguje zatem do was PP. Wilhelma Näff landmanna z St. Gallen i Adolfa Hertenstein, Prezesa Sądu Kryminalnego, członka Wielkiej Rady kantonu Lucerny, jako kommissarzy związkowych, ażeby w obwodach i gminach kantonu Szwyc pokoj przywrócić, sprawców popełnionych gwałtowności, osobiście do odpowiedzialności pociągnąć i sprawić, aby prawny porządek w drodze pokoju i przywoitości przywrócić. Polegamy na waszej uczciwości w nadziei, że ten środek będzie dostateczny dla dopięcia zamierzonego przez związek przywrócenia spokojności i na ustawie ugruntowanego porządku, przez co nie będzie zmuszony kanton prezydujący użyć innych środków, jakie ze względu należyj ostróżności, już są przygotowane. Dan w Lucernie d. 11 Maja 1838 roku. (G.C.)

Hiszpania.
Madyt, 10-го Maja.

Dnia wczorajszego udzielił Izbie Deputowanych Minister Łask i Sprawiedliwości, raport Intendenta Saragossy, o wypadkach w prowincjach Biskajskich, w którym, oprócz wiadomych już szczegółów, doniesiono, że trzech Podpótkowników i pewna liczba żołnierzy z korpusu Jenerała Negri, przeszli na stronę wojska Królowej.

— Obiega tu pogłoska, potrzebująca jednakże stwierdzenia, że Jenerał Negri w niewolę wojenną zabrany i do Bargas odprowadzony został.

— Między rzeką Guadajos, (ową sławną u Rzymian Salsum), a miasteczkami Caicena i Salobral, odkryto w tych dniach nowe źródła srebra żywego, obfiusze od znajdujących się w Almadach.

— Hrabia Luchana (Espantero) doniosł Rządowi, że udaje się do Estelli, gdzie spodziewa się osiągnąć w sprawie Królowej znaczne korzyści, z powodu niezgody panującej między Karlistami.

— Słychać, że, pomimo zachodzących trudności, Ministerjum tutejsze ma jeszcze nadzieję uzyskać pożyczkę na 500 mill. realow. Wysłany dnia onegdajszego gońiec do Paryża, powioził właśnie nowe propozycye Panu Aguado i Panu Lafitte. (G.C.)

Rozmaite wiadomości.

Nadeszła wiadomość z Paryża, że Bernard Raymond, ostatni Wielki-Mistrz Templaryuszów, umarł niedawno w południowej Francyi, po pięćdziesiąt-dwuletniemu urzędowaniu. Testamentem mianował swoim następcą Sir Sidneja Smith. Zakon Templaryuszów nie przestawał istnieć we Francyi, od śmierci Jakóba Molay; owszem miewał ciągle wielkich Mistrzów, którymi bywali niekiedy Xiążęta krwi Królewskiej, a między innymi jeden z Xiążąt Orleańskich. Zachował ten zakon dawniejsze urządzenia i statuta, i liczył w swym

ва свои, и многіе изъ значительнѣйшихъ людей были членами этого общества. Гр. Монталиве, Герцогъ Монтебелло Г-нъ Бартъ, принадлежатъ къ ордену Рыцарей Храма.

— Зданіе, воздвигаемое близъ Регенсбурга, называемое: *Walhalle*, можетъ, по всей справедливости почтаться лучшимъ изъ всѣхъ памятниковъ, украшающихъ Германію. Второе мѣсто послѣ него займетъ памятникъ, сооружаемый близъ Гротенбурга, въ княжествѣ Детмольдъ. (Тацитъ называетъ его городомъ Тевтоновъ). Онъ будетъ воздвигнутъ въ честь Германа, потомка Херусковъ, освободителя Германіи изъ подъ владычества Римлянъ. Владѣтельный Герцогъ выдалъ изъ собственныхъ суммъ 800 талеровъ. Требуемая на сооруженіе памятника сумма 20,000 талеровъ, имѣетъ быть пополнена добровольными приношеніями. Надобно полагать, что жители Германіи будутъ стекаться въ Гротенбургъ, видѣть памятникъ прежней своей славы. (О.Г.Ц.П.)

Прибыль въ Вильну извѣстный въ Европѣ художникъ акустическихъ произведеній Г. Фридрихъ Кауфманъ изъ Дрездена, изобрѣвшій четыре особенныхъ, удивительныхъ инструмента. Что только могли мы узнать о нихъ изъ иностранныхъ и Петербургскихъ журналовъ, сообщаемъ нашимъ читателямъ.

Четыре инструмента: *Гармонихордъ*, *Симфоніонъ*, *Хордаулодіонъ*, *Салпингіонъ* и извѣстный *Трубачъ-Автоматъ*, играютъ каждый отдѣльно разныя музыкальныя пьесы, и потомъ такъ соединяются въ общемъ финаль, что кажется какъ бы гремѣлъ цѣлый оркестръ. Салпингіонъ состоящій изъ девяти трубъ, изъ коихъ каждая имѣетъ болѣе одного тона, не только заслуживаетъ большое вниманіе но и очень важенъ по приложенію къ строенію органовъ. *Трубачъ-Автоматъ* имѣя пріятный, чистый, настоящій концертный тонъ, принадлежитъ къ самымъ удивительнымъ акустическимъ опытамъ, онъ не только доказываетъ, что труба и безъ клапановъ можетъ производить нѣсколько звуковъ, но своими двойными нотами показываетъ, что воздушный столбъ духового инструмента въ состояніи производить двойную трель, — открытіе самое важное въ ученomъ отношеніи. Коль превосходный предметъ въ теоріи звуковъ, что одинъ инструментъ съ равнымъ успѣхомъ можетъ производить то же, что и двѣ трубы. *Хордаулодіонъ* и *Симфоніонъ* устроены правда по однимъ и тѣмъ же правиламъ, но въ игрѣ а затѣмъ и въ слѣдствіи совсемъ различны. Первой инструментъ изъ флейтъ и флажеолетныхъ тоновъ съ аккомпаниментомъ фортепіано, особенно отличается бѣгlostію игры, нѣжностію и вѣрностію флейтныхъ тоновъ, точностію подыгрывающихъ струнъ равно какъ и всѣми оттенками пріятнаго *ritardando* и *accelerando*. Кажется слышишь двухъ соперничающихъ виртуозовъ на фортепіано и флейтѣ. Еще пріятнѣйшимъ образомъ удивляетъ *Симфоніонъ* своимъ звукомъ и соединеніемъ разныхъ инструментовъ какъ-то: флейтъ, кларнетовъ, флажеолетовъ, фортепіано, трубу, гобоя, барабана и кружковъ, которые составляютъ почти полный концертъ. А какъ по особенному механизму, струнный инструментъ даетъ *piano*, *crescendo*, *decrescendo*, *sforzando* и проч., равно и флейта отличается своимъ *crescendo* и *decrescendo* даже въ протяжныхъ нотахъ, то такимъ инструментомъ, можно придать игрѣ болѣе души и жизни, чего до сихъ поръ не встрѣчалось въ музыкальныхъ машинахъ. Здѣсь совсемъ забываешь о машинѣ и кажется слышишь игру существъ одушевленныхъ.

Сколь ни занимательны по своей примѣчательности эти изобрѣтенія гениальнаго художника, впрочемъ *Гармонихордъ* болѣе заслуживаетъ вниманія, своимъ дѣйствіемъ и важностію въ отношеніи искусства. Инструментъ этотъ устроенъ по музыкальнымъ правиламъ, которые много будутъ содѣйствовать къ усовершенствованію теоріи трелей и струннаго звука, а это со временемъ доведетъ до чрезвычайныхъ результатовъ, если другой какой нибудь *Хладни*, славный музыкальный теоретикъ, захочетъ посвятить труды для ученаго опредѣленія сихъ новыхъ правилъ. *Гармонихордъ* въ тонѣ очень сходствуетъ съ гармоникою, превосходить только ее объемомъ и многосложностію достоинства. Настоящее его достоинство состоитъ въ возможности произвольнаго усиленія и ослабленія тона, такъ, что безпрестанно можно переходить отъ сильнѣйшаго *forte* къ слабѣйшему *pianissimo*. Г-нъ Кауфманъ играетъ на этомъ инструментѣ, какъ превосходный виртуозъ, важныя пьесы, тоны его поражаютъ душу и располагаютъ слушателя къ грустнымъ мыслямъ.

gronie nader znakomitych ludzi. Hrabia Montalivet, Xiążę Montebello i Pan Barthe, są Templaryuszami.

— Поміędzy pomnikami, obecnie znajdującymi się w Niemczech, wyjąwszy tylko jedną Walhallę pod Ratisboną, będzie niezaprzeczenie najznakomitszym, pomnik przy Grotenburgu, w Xięztwie Detmold, od Tacyta miastem Teutonów zwanym, wzniesiony Hermanowi z pokolenia Cherusków, owemu oswoobodzicielowi Niemiec od przemożnej potęgi Rzymian. Xiążę panujący przeznaczył ze swojej skatuty 800 tal.; pozostałe koszty, wynoszące 20,000 tal., pokryte będą dobrowolnymi składkami. Grotenburg ściągnie pewnie liczne pielgrzymki Niemców, jako pomnik odwiecznej ich sławy. (G.R.K.P.)

Przybył do Wilna najslawniej w Europie znany Kunsztmistrz przedmiotów akustycznych, Pan Fryderyk Kauffman z Drezna, wynalazca czterech osobliwszych, zadziwiających instrumentów. Czegośmy się mogli dowiedzieć o nich z gazet obcych i wiadomości Petersburskich, o tém czytelników naszych wiadomiamy.

Cztery instrumenty: *Harmonichord*, *Symfonion*, *Chordaulodion*, *Salpingion* i sławny *Trębacz-Automat* grają, usiłując zasłużyć na pochwałę, każdy z osobna sztuki muzyczne różnego gatunku; potem się tak jednoczą w spólnym *Finale*, iż się zdaje, jakby cała orkiestra grała. *Salpingion*, składający się z tręb dziećmi, z których każda więcej, niżeli jeden ton wydaje, nie tylko zasługuje na wielką uwagę, lecz nader jest ważnym w zastosowaniu do budowy organów. *Trębacz-Automat*, wydając ton piękny, czysty, prawdziwie koncertowy, należy do najbardziej zadziwiających doświadczeń akustycznych, nie tylko dowodzi, że tręba i bez kłap może wiele tonów wydawać, lecz przez swe podwójne głosy okazuje, że kolumna powietrzna w dętym instrumencie zdolną jest do drgania podwójnego: odkrycie we względzie umiejętności arcy ważne. Co za ważny przedmiot w teorii głosów, iż jeden instrument może wydać to z równą doskonałością, co dwie tręby. *Chordaulodion* i *Symfonion*, zbudowane wprawdzie istotnie podług jednej zasady, lecz w granii zaś i w skutku różnią się nadzwyczajnie. Instrument pierwszy z fletów i głosów fłażoletowych z towarzyszeniem klawikordu odznacza się osobliwie szybkością grania, delikatnością i wybitnością tonów fletowych, dokładnością strun przygrywających, jako i wszelkimi odcieniami przyjemnego *ritardando* i *accelerando*. Zdaje się słyszymy dwóch współbiegających się mistrzów na fortepiano i flecie. Przyjemniej jeszcze zadziwia *Symfonion* tonem, oraz połączeniem różnych instrumentów: zawiera on w sobie flety, klarnety, fłażolety, fortepiano, trójkąt, bęben i talerzyki, a tak wydaje prawie zupełny koncert. A że przez osobliwszy mechanizm instrumentu strunowego wydaje *piano*, *crescendo*, *decrescendo*, *sforzando* i t. d., i flet równie się daje słyszeć ze swoim *crescendo* i *decrescendo*, w tonach nawet ciągłych; więc przez to można więcej wprowadzić ducha i życia w muzykę, czego dotąd w machinach, grających nie było. Tu zapominamy o machinie, i zdaje się słyszymy granie jestestw ożywionych.

Lubo te wynalazki genialnego kunsztmistrza wielce zajmują swą osobliwością; jednak *Harmonichord* na większą zasługuje uwagę przez swe działanie i ważność we względach umiejętności. Ten instrument urządzone podług prawideł muzycznych, które się bardzo przyczyniają do ułoskonolenia teorii drgania i dźwięku strun, a ta z czasem do nadzwyczajnych doprowadzi wypadków, kiedy drugi *Chladni*, sławny teoryk w muzyce, będzie mógł na ustalenie naukowe nowych tych prawideł czynność swoją poświęcić. *Harmonichord* w tonie ma wielkie podobieństwa z harmoniką, przewyższa ją tylko objętością i wielostronnością charakteru. Istotną jego zaletą jest możność samowolnego wzmacniania i osłabiania tonu, tak, iż od najmocniejszego *forte* aż do całkiem obumierającego *pianissimo* można ciągle przechodzić. Pan Kauffman gra na tym instrumencie, jak prawdziwy wirtuoz, sztuki poważne. Tóny jego wzruszają duszę, i słuchacza do żałosnej pobozności wzbudzają.